Alstahaug kommune

Planstrategi

2017-2019

– Et historisk sted med nye muligheter

Innholdsfortegnelse

Innledning 3

Utfordringer, muligheter og utviklingstrekk 4

Befolkningsutvikling og sammensetning 4

Næringsliv og sysselsetting 5

Infrastruktur 5

Levekår og folkehelse 6

Økonomi 7

Felles regionale utfordringer 8

En god arbeids- og bostedsregion 8

Vurdering av kommuneplanen. 10

Kommuneplanens samfunnsdel 10

Bolig 10

Kommunikasjon, infrastruktur og næring 11

Kompetanse 12

Samlet vurdering 13

Kommuneplanens arealdel med kystsone 2016-2022 12

Erfaringer med arealdelen i kommuneplanen 13

Nytt planbehov 13

SANDNESSJØEN SENTRUM PYNTET TIL ARCTIC RACE OF NORWAY

Innledning

Kommunens planstrategi skal si noe om en kommunes utfordringer, muligheter og utviklingstrekk og den skal også inneholde en vurdering av om kommuneplanen skal rulleres. Planstrategien skal inneholde en vurdering av sektorenes planbehov samt en vurdering av prioriterte planoppgaver.

Den kommunale planstrategien er ikke en plan. Kommunal planstrategi er følgelig ikke en arena for å vedta mål og strategier, men å drøfte utviklingstrekk i kommunen som samfunn og organisasjon som grunnlag for å vurdere planbehovet i kommunestyreperioden. Planstrategien er retningsgivende for kommunens planlegging og har ingen direkte rettsvirkning for kommunens innbyggere. Det kan ikke fremmes innsigelse mot kommunal planstrategi.

Det er i hovedsak opp til den enkelte kommune å bestemme hvor omfattende og detaljert planstrategien skal være, ut fra de behov som foreligger. Omfanget og detaljeringsgraden skal ikke være mer omfattende enn nødvendig for å ta stilling til om gjeldende kommuneplan fortsatt skal gjelde uten endringer, eller om den skal revideres helt eller delvis.

Noen kommuner, som Alstahaug, vil ha nylig vedtatt kommuneplan når det nye kommunestyret konstitueres. Det faglige arbeidet vil da begrense seg til å klarlegge om det er nye utviklingstrekk og utfordringer kommunen må forholde seg til, ut over det som ligger til grunn for gjeldende plan.

Formålet med den kommunale planstrategien er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen.

SMÅBÅTHAVNA EN MAIMORGEN

Utfordringer, muligheter og utviklingstrekk

Befolkningsutvikling og sammensetning

Befolkningen i Alstahaug kommune per fjerde kvartal 2016 er 7428. Dette vil si en økning i antall innbyggere på 56, eller 0,76 %, siden den forrige planstrategien ble utarbeidet i 2012. Om man ser på befolkningsutviklingen i et litt lengre perspektiv ser man at befolkningen har ligget ganske stabilt rundt 7500 siden midten av 70-tallet.

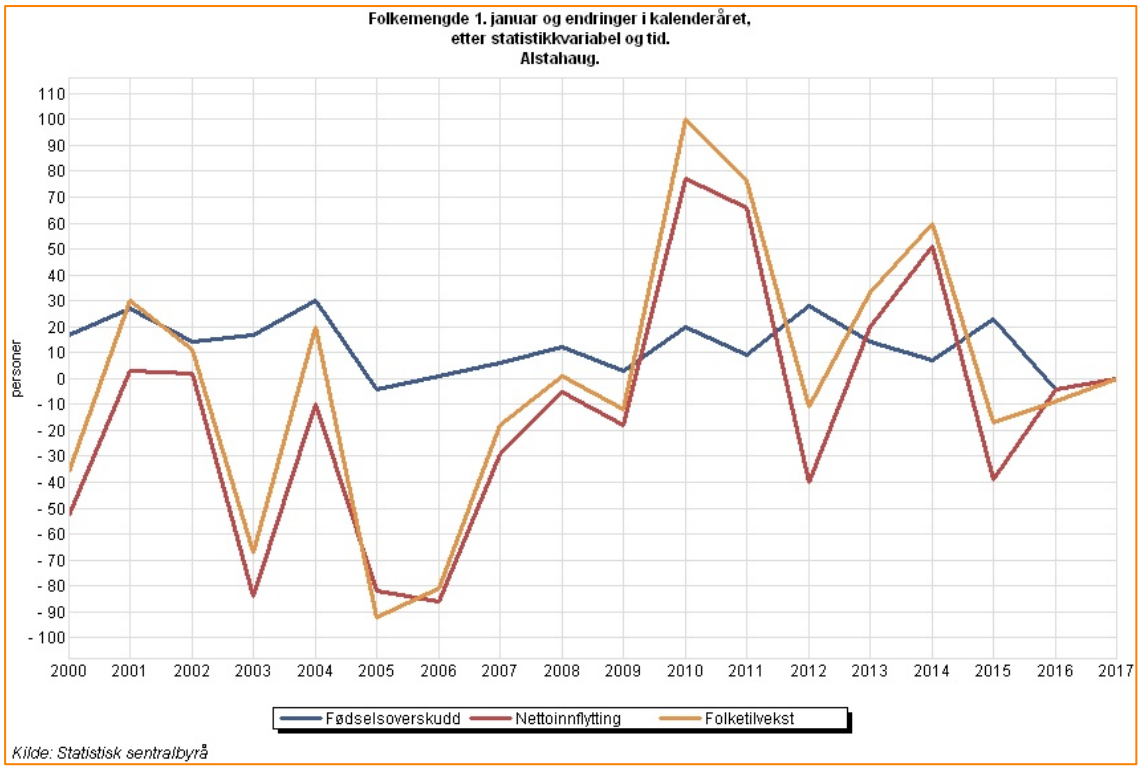

Inn og utflytting i samme periode veksler men kurvene følger stort sett hverandre. På slutten av 70-tallet er det en periode med større innflytting enn utflytting (antagelig tilknyttet aktiviteten på SIVA). Mot slutten av 80-tallet og begynnelsen av 90-tallet er det en høyere utflytting enn innflytting. Når man ser på fødselstall ser man at disse er synkende og nær halvert fra 1965 og til 2016. Når folketallet likevel holder seg stabilt, grunnes dette flere forhold, blant annet at befolkningen som helhet blir eldre, samt at det er flere som innvandrer enn som utvandrer.

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Innflytting	403	371	441	431	453	441
Utflytting	337	411	421	380	492	445
Nettoinnflytting	66	-40	20	51	-39	-4
Innflytting, innenlands	303	244	301	282	278	288
Utflytting, innenlands	313	386	391	356	453	424
Nettoinnflytting, innenlands	-10	-142	-90	-74	-175	-136
Innvandring	100	127	140	149	175	153
Utvandring	24	25	30	24	39	21
Nettoinnvandring	76	102	110	125	136	132

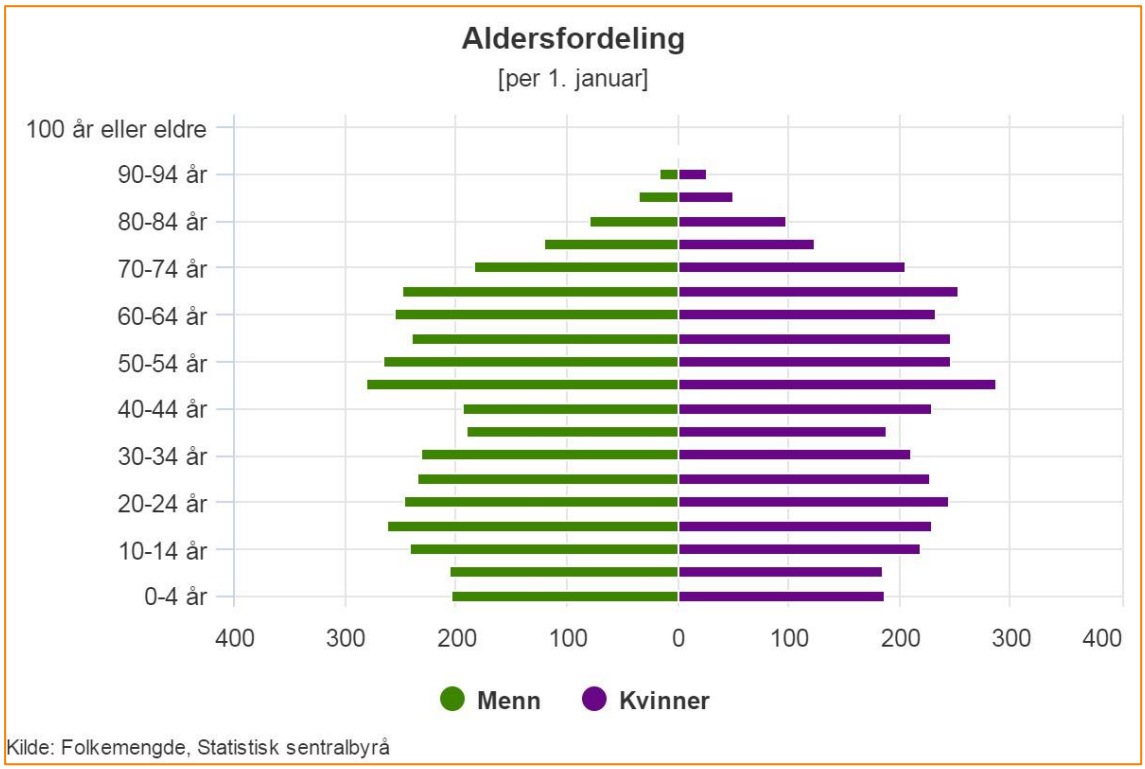

Når man ser på alderssammensetningen ser man at hovedvekten av befolkningen i Alstahaug befinner seg mellom 40 og 69, ca. 40 % befinner seg i denne kategorien. Aller flest er det av 47-åringene. 36 % befinner seg i alderskategorien 0-29. Det er sammenlagt like mange over og under 41 år. Det faktum at befolkningen i Alstahaug Kommune øker i alder, vil gi en eldrebølge som kommunen må være rustet for å møte.

Næringsliv og sysselsetting

Kommunen har et variert næringsliv, med verkstedindustri, skipsbygging, oljeforsyningsbase, havbruk, landbruk og handel. Ved utarbeidelsen av forrige planstrategi var det optimisme knyttet til etableringene på Horvnes og den økte næringsaktiviteten innen olje- og gassrelatert industri. I dag viser det seg det ikke har vært mulig å opprettholde samme aktivitet på land etter at Skarv ble satt i produksjon. Åsta Hansteen-utbyggingen har gitt noe aktivitet på land. Næringsarealene og kompetansen finnes stadig, og det er både en utfordring og en mulighet hvordan denne ressursen kan utnyttes.

Sandnessjøen har fått et økonomisk løft siste år gjennom åpningen av et nytt kjøpesenter i sentrum. Dette gjenspeiler seg i det statistiske materialet, der vi ser at varehandelen i kommunen har økt med 4,2 % per innbygger. En utviding av avlastningssenter for arealkrevende varehandel på Rishatten er under planlegging, og kan gi ytterligere økning av handel og også styrke Sandnessjøens posisjon som regionsenter.

Infrastruktur

Sandnessjøen er et knutepunkt og ligger sentralt i regionen med flyplass og båtruter for gods- og persontransport. Deler av kommunen er avhengig av hurtigbåt- og fergeforbindelse for å reise inn til kommunesenteret, og dette gjelder også flere av dem som sogner til Sandnessjøen

som regionsenter. Dette gjør kommunen sårbar for endringer i ruter og rutenett. I forrige planstrategi ble utvidelsen av rullebanen på Sandnessjøen Lufthavn, Stokka omtalt, og det var knyttet optimisme til muligheten til å ta ned større fly. Kommunen vil arbeide videre for å utvikle tilbudet ved lufthavnen.

FRA HELGELANDSBRUA EN DAG SKODDA LAMMET FLYTRAFIKKEN PÅ HELGELAND

Toventunnelen ble åpnet i løpet av forrige planperiode og har vært en stor forbedring av infrastrukturen mellom indre og ytre Helgeland. Samtidig er de to tidligere gjennomfartsårene stengt, og gamle Mosjøvei er per dags dato stengt, grunnet utglidning av veg som følge av steinras. Dette kan bli en utfordring om Toventunnelen skulle bli stengt for et tidsrom.

Levekår og folkehelse

Man ser at det de siste årene har vært en økning av andel barn i lavinntektsfamilier, inntektsulikheten øker, og det er en høy andel unge uføre (mellom 18 og 44). Dette kan henge sammen med at kommunen har en høyere andel barn av enslig forsørger enn resten av landet, men det er selvsagt flere faktorer. En utfordring er at barn og unge som av ulike grunner havner på sidelinjen har en økt risiko for å utvikle utenforskap. Det er en høyere andel 5.-klassinger som er på laveste mestringsnivå i lesing enn snittet, og en større andel enn resten av landet som ikke fullfører videregående skole.

Andelen ungdomsskoleelever som angir at de har minst en fortrolig venn er på landsgjennomsnittet, men andelen som angir at de er litt, eller svært fornøyd med lokalmiljøet er lavere enn landsgjennomsnittet. Ungdommene i kommunen beskriver at det er mangel på møteplasser hvor man kan treffe hverandre i en uformell setting. Selv om ungdommene ikke er mindre aktive enn resten av landet ser det ut som om andelen med overvekt er større enn landet for øvrig.

Arbeidsledigheten er lav i snitt, men man ser at den er høy i enkelte grupper. Det er for eksempel en høyere andel arbeidsledige under 30 enn det er i gruppen 30-74. I 2016 mottok 3,2 prosent sosialhjelp i mot 4,1 % på landsbasis. 65 promille i alderskategorien 67-79 mottok hjemmetjenester og gjennomsnittlig mottar hver bruker 9,9 timer per uke. 1,2 prosent i samme alderskategori bor på institusjon.

Alstahaug Kommune har signifikant bedre drikkevann enn resten av landet.

Økonomi

Alstahaug har over flere år hatt en stram økonomi, samtidig som behovet for utbygging, særlig innen omsorgssektoren har økt. Driftsresultatet i 2016 var -1 %. Kommunens lånegjeld er nå 125 349 per innbygger.

Kommunen kommer til å møte økte økonomiske utfordringer i årene som kommer, bl.a. på grunn av forventet eldrebølge. Det betyr at kommunen som organisasjon er nødt til å ikke bare holde seg innenfor de økonomiske rammene, men helst også gå i pluss, for å være i stand til å møte fremtidige utfordringer. Utgiftene har vært relativt stabile siste ti år, med unntak av utgifter til skolesektoren som har vært svakt synkende.

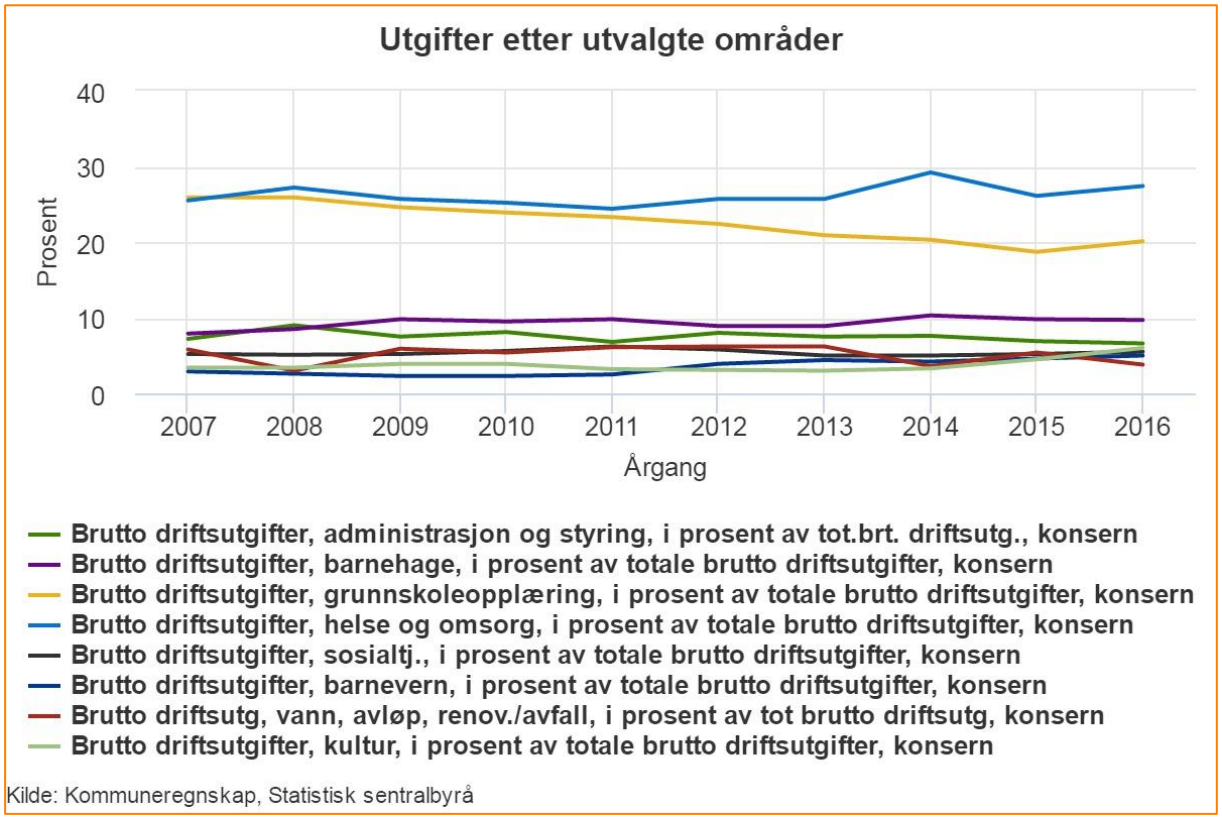

Det må tas grep for å få kontroll på økonomien. Organisasjonen som helhet har i løpet av fjoråret vært igjennom en omstillingsprosess, der alle enhetene har sett på mulighetene for å drive mer effektivt og økonomisk. En av følgene av dette arbeidet er at kommunen skal se på fremtidig skole- og barnehagestruktur, og tjenesteområde samfunnsutvikling er i full gang med å se på ulike løsninger. Tjenesteområde Helse/Velferd har startet opp planarbeid for å finne gode løsninger på fremtidige utfordringer.

Felles regionale utfordringer

En god arbeids- og bostedsregion

> «Alstahaug kommune skal være en utvikler og tilrettelegger for samferdsel i vår region som bindeledd mellom kysten og innlandet. Vår rolle som regionsenter skal være tydelig og vi skal være et naturlig senter med viktige regionale funksjoner»
>
> Fra kommuneplanens samfunnsdel

I fylkesplan for Nordland er Sandnessjøen nevnt som et av ti sentra i Nordland med regionale funksjoner. For å utvikle livskraftige lokalsamfunn, må regionsentrene utvikles. Folk velger i stadig større grad å bosette seg i byene, og det sentraliseres på alle områder. For å demme opp for sentraliseringa som fører til fraflytting fra fylket og distriktene må det satses på regionsentrene og deres rolle som tilrettelegger for utvikling i distriktene.

Sandnessjøen er regionsenter for ytre Helgeland, og har viktige regionale servicefunksjoner for nabokommunene. Mange pendler hit for å jobbe, flere næringsaktører har base her, og videregående skole ligger her.

HELIKOPTERFRAKT I FORBINDELSE MED KRAFTUTBYGGING

Helgelandssykehuset avdeling Sandnessjøen server store deler av ytre og søndre Helgeland. Det er viktig å ha et godt og stabilt kommunikasjonsnettverk både via buss, ferge og hurtigbåt. Hurtigruten og særlig flyplassen har også en sentral plass, og Toventunnelen har kuttet ned reisetiden til togstasjon i Mosjøen.

Det har vært flere forsøk på å kutte i rutetilbudene og Alstahaug kommune må jobbe aktiv for å opprettholde gode og hyppige kommunikasjonsmuligheter.

Omdømmebygging er viktigere enn noen gang. I planperioden har Sandnessjøen hatt en positiv utvikling som regionsenter, styrket av aktivitet på flere områder. Arctic Race of Norway og åpningen av Kulturbadet har gitt masse positiv oppmerksomhet. Det er dog uvisst i hvilken grad Alstahaug Kommune benytter seg av mulighetene på dette området, og omsetter den positive oppmerksomheten til et godt omdømme.

Sandnessjøen sentrum har fått en massiv forskjønnelse de senere år, blant annet gjennom dekor av fasader i form av gatemalerier og gjennom utvikling og oppstramming av trafikkarealet, og fremstår nå som mer innbydende enn noen gang. Kulturbadet har slått alle prognoser og det er ingen tvil om at Alstahaug kommunes nye storstue er flittig besøkt og et kjærkommet tilskudd til Sandnessjøen både som kommune- og regionsenter.

NOEN AV SANDNESSJØENS NYE FASADER

Det er en felles regional utfordring å kunne tilby tilreisende fra nasjonalt og internasjonalt næringsliv og offentlig forvaltning program tilpasset formålene med besøkene og sikre at regionen får utbytte av kontakter som knyttes. Det er viktig å kunne formidle regionens samlede ressurser og kompetanse både til besøkende og som verktøy i sammenheng med rekruttering av kompetent arbeidskraft.

Å tiltrekke seg rett kompetanse i offentlig og privat sektor er en utfordring både for kommunen som arbeidsgiver og for samfunnet. Dette er ekstra bekymringsfylt når man ser på det store frafallet i videregående. Oppgangen i det oljerelaterte arbeidsmarkedet har stort sett rekruttert utenlandske menn. Behovet for rekruttering i tradisjonelle kvinneyrker og stillinger som krever høyt utdanningsnivå er økende. For å styrke Alstahaug som en god arbeids- og bostedsregion bør det gjennomføres et målrettet arbeid for å bosette hele familier, der både menn og kvinner har mulighet til arbeid i henhold til kompetanse.

Befolkningstallet i HALD har holdt seg stabilt, men svakt synkende på rundt 13 000 i perioden 1997-2017. Det er Herøy og Leirfjord som kan vise til den største veksten i de seinere år. Både Herøy, men særlig Leirfjord er pendlerkommuner, der flere av innbyggerne arbeider blant annet i Alstahaug. Sysselsettinga i Alstahaug øker, og understreker rollen som arbeidsgiver i regionen.

Vurdering av kommuneplanen.

Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanen består av en samfunnsdel som ble vedtatt 18.09.14 og en arealdel vedtatt 14.12.16.

I kommuneplanens samfunnsdel ble tre innsatsområder vektlagt:

- Bolig
- Kompetanse
- Kommunikasjon, infrastruktur og næring

Bolig

Status ved rullering av Kommuneplanens samfunnsdel var at kommunen har flere utfordringer knyttet til bolig og bosetting. Selv om det finnes flere regulerte tomter og boligprosjekter har nybyggingen vært beskjeden. Samtidig har etterspørselen etter utleieboliger vært høy. Det har vært mangel på boliger i egnet prisklasse for førstegangsetablerere, og det har også vært mangel på kommunale boliger. Det har vært en utfordring å gi et godt botilbud til de mest vanskeligstilte.

Samfunnsdelens mål for planperioden var å tiltrekke seg nye innflyttere, særlig i alderskategorien 25-40, og jobbe aktivt for at norske og utenlandske tilflyttere kommer til Alstahaug. Videre er det et mål at folk som jobber i kommunen, også velger Alstahaug som sin bostedskommune. For å nå disse målene, vises det til arbeidsmarked, boligtilbud, skoletilbud, barnehagekapasitet, mulighet for rekreasjon, friluftsliv og variert fritidstilbud, og at kommunens tilbud på disse områdene må være langsiktige og tydelig kommunisert, samt at dagens tilbud må styrkes. Det er et mål at det alltid skal være byggeklare tomter i kommunen, og at de som trenger hjelp til å skaffe bolig på egenhånd skal tilbys gode boforhold. Kommunen skal aktivt gjennom nybygging eller kjøp, skaffe flere boliger. Det skal etableres et bolig- og servicekontor for å kunne gi et godt samlet tilbud.

UTSIKT FRA ET NYTT PLANLAGT BOLIGOMRÅDE I URA

Kommunen har så langt i planperioden jobbet konkret med å nå disse målene, bl.a. med å lage en boligsosial handlingsplan, igangsette bygging av kommunale boliger og etablering av et bolig- og servicekontor. Utfordringene er fortsatt mange av de samme, og arbeidet med å nå målene fortsetter i denne planperioden.

Kommunikasjon, infrastruktur og næring

Ved rullering av samfunnsdelen var det optimisme knyttet til etableringene på Horvnes og den økte næringsaktiviteten innen olje- og gassrelatert industri. Det mest positive anslaget viste seg ikke å slå til, men det er enda enn viss aktivitet på Horvnes. Derimot har handel hatt et uforutsett oppsving som har hatt positiv påvirkning på Sandnessjøen og regionen.

Samfunnsdelens mål for perioden er å være pådriver for en raskere utbygging av ny og fremtidsrettet infrastruktur, samt ta rollen som sentral utvikler av gode kommunikasjonsløsninger for hele regionen. Dette gjelder også digitale kommunikasjonsløsninger. Alstahaug skal ha en tydelig rolle som vertskap og være en aktiv tilrettelegger for næringslivet, også turisme. Kommunen skal være en viktig bidragsyter til utvikling av best mulig flyrutetilbud. Vi ser mulighet fir ar Sandnessjøen lufthavn, Stokka kan utvikles til å bli et nav i reiselivsnæringen på ytre Helgeland.

Gode kommunikasjonslinjer nordover og sørover, samt utover til øykommunene er viktig og skal støttes opp om. Det skal etableres en bred, regional oppslutning om sykehuset i Sandnessjøen som regionsykehus med minimum dagens tilbud. Industriområdene skal videreutvikles slik at vi kan ta i mot de som kommer og slik at bedrifter velger Alstahaug foran andre kommuner. Alstahaugs potensiale som Helgelands turistknutepunkt skal utvikles.

Målene synes i liten grad nådd på dette området. Det er mulig at målene er for vage, eller at arbeidet ikke har vært målrettet/strukturert nok. Det er også en utfordring av forutsetningene har endret seg noe underveis. Det er ønskelig å gi dette området noe mer fokus, og også trekke inn omdømmebygging. Ellers har Alstahaug kommune jobbet med og kommer til å jobbe videre med en digitaliseringsstrategi for å kunne gi brukerne et godt teknologistøttet tjenestetilbud.

Kompetanse

Ved rullering av samfunnsdelen var Alstahaug inne i en periode med vekst og økt mangfold innen jobbmuligheter. Det var et økende behov for fagarbeider innen ulike fagfelt og økt interesse for utdanning. Sandnessjøen videregående skole, opplæringskontoret og Sandnessjøen sykehjem samarbeidet om et prosjekt for rekruttering av ønsket kompetanse i omsorgssektoren. Det er et velfungerende system med bruk av trainee på en rekke arbeidsplasser.

Mål for perioden var å beholde ungdom fra regionen, slik at de både tar utdanning her og velger å bosette seg her, etter utdanning. Alstahaug kommune skal ha et helhetlig læringsløp med høy kvalitet fra barnehage til videregående skole. Gjennomføringsevne skal økes for videregående skole og høyere utdanning, bl.a. med tiltak for å følge opp hybelboere. Det skal også etableres en bedre og mer samlet veiledningstjeneste for grunn- og videreutdanning. Alstahaugsamfunnet skal gjøre en felles innsats for å rekruttere ny arbeidskraft og for å beholde eksisterende.

Selv om tidene har endret seg noe, er behovet for kvalifisert arbeidskraft, særlig innen helsesektor fremdeles til stede. Tall fra folkehelseprofilen viser at andelen som dropper ut fra videregående opplæring fortsatt er høy. Målene som er satt og informasjonen vi sitter på vil være verdifulle i det igangsatte arbeidet med endring av skolestruktur. Kompetanse er fortsatt et viktig satsingsområde for Alstahaug kommune.

Kommuneplanens arealdel med kystsone 2016-2022

Kommuneplanens arealdel for Alstahaug ble vedtatt i desember 2016. Ved revideringen av arealdelen ble tema som var definert som innsatsområder i samfunnsdelen særskilt vektlagt og tatt inn i planprogrammet. Det var følgende tema; bolig, kommunikasjon, infrastruktur og næring, og kompetanse.

Gjeldende plan inneholder viktige rammer for bruk og vern av kommunens arealer i tråd med nasjonale retningslinjer og er oppdatert i forhold til ny plan- og bygningslov, LOV-2008-06-27-71. Forrige arealdel ble vedtatt i 2010. Hovedtrekk i revideringsarbeidet har vært;

- Innarbeiding av kommunedelplan for Sandnessjøen i arealdelen.
- Endring av sentrumsgrense og innregulering av byutviklingsområder.
- Tilrettelegging for nye utbyggingsområder for bolig.
- Markagrensen for friluftsområdet *Åsen* er etablert.

Erfaringer med arealdelen i kommuneplanen

Kommuneplanens arealdel 2016-2022 og har ikke fått virke særlig lenge. Det er allikevel noen forhold som ble tydelig gjennom revisjonsprosessen som kan kommenteres. Koblingen mellom samfunnsdelen og økonomiplanen/handlingsdelen må gjerne komme klarere frem, slik kan det juridisk bindende arealkartet med bestemmelser også forsterkes. Planprogram kan med fordel spisses. Spesielt ved en delvis revidering av arealdelen vil et tydelig og avgrenset planprogram definere og begrense omfanget av arealdelen slik at kommunen kan klare å gjennomføre revisjonen innen rimelig tid og ressursbruk.

I neste revisjon må arbeidet med å sikre juridiske referanser og sikre sammenhenger mellom ulike planer i planbestemmelsene fortsette. Gjennom nylig vedtatt arealdel er det lagt inn mer boligareal enn det befolkningsutvikling og behov i kommunen tilsier, slik at det vil være fornuftig å se på byutviklingsstrategi, fortettingsområder og byutviklingsområder fremfor å planlegge for nye store utbyggingsområder til bolig i neste revisjon av kommuneplanen. I tillegg bør tilrettelegging for næringsvirksomhet prioriteres.

Samlet vurdering

Samfunnsdelen som den foreligger er fortsatt et godt nok styringsdokument. Det kan være aktuelt å se på revisjon av denne i neste planperiode 2019-2023. Arealdelen er nettopp vedtatt og har ikke behov for revidering i planperioden.

Nytt planbehov

Ved forrige planstrategi var det mange planer man ønsket å lage eller revidere. Mye av dette planarbeidet er gjennomført, enten som følge av arbeidet med kommuneplanens arealdel, eller som følge av målrettet arbeid i de ulike sektorene. Noe planarbeid er også på trappene. Organisasjonen som helhet har vært igjennom en omstillingsprosess, der alle enhetene har sett på mulighetene for å drive mer effektivt og økonomisk. En følge av dette arbeidet er at kommunen skal se på fremtidig skole- og barnehagestruktur, og dette vil utløse et behov for nye reguleringsplaner.

Følgende planer som var meldt som nytt planbehov i forrige periode er ikke utarbeidet:

- Arkivplan
- Strategiplan for voksenopplæring
- Helhetlig plan for skolestruktur
- Helhetlig plan for mottak av flerspråklige/minoritetsspråklige på tvers av tjenesteområdene
- Hovedplan veg

Vedlegg: Planoversikt.